

"СВОБОДА" (LIBERTY)

FOUNDED 1893

Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays
No. 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J., on March 10, 1915, under the Act of October 3, 1917.
Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES

Three cents a copy.	PEREPLATATA:
One year \$ 7.00	Почасове число три цента.
Six months \$ 3.75	На рік \$ 7.00
Three months \$ 2.00	На шість місяців \$ 3.75
Foreign and Jersey City Rates:	На три місяці \$ 2.00
One year \$10.00	В Джерсі Сіті і Зарубіжжю:
Six months \$ 5.00	На рік \$10.00
Three months \$ 2.75	На шість місяців \$ 5.00
На окремі особисті листи не відсилаємо	На три місяці \$ 2.75

Printed by the Ukrainian National Association, Inc., at the "Svoboda" Press, 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Address: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

ЧАСОПИСНА ТРАГЕДІЯ

З днем 27. лютого перестав виходити в Нью-Йорку часопис "Ди Нью Йорк Ворлд" у всіх своїх видавництвах: ранішнім, вечірнім і недільним. А причини припинення видавництва були матеріальні і труднощі.

Здавалося би, що в країні, в якій виходить така тема часописів, а дотого в Нью-Йорку, в якій виходять найбільш якісні газети, не викличе така подія великої уваги з боку публіки, а ще меншої з боку інших газет, які повинні бути раді, що позбулися... конкурента. Шонайбільше повинні бути задоволені робітники, заняті при видавництві, а було їх 2,867.

Та так не було. Припинення видавництва викликало жах з боку цілої ньюйоркської преси, яка зазначала, що "Ворлд" обстоював вірно принципи, які виключили 10. травня 1883 р. Джозеф Пулицер, перебрарочий часопис на власність. В той день новий видавець і власник заявив, що видаватиме часопис на інший лад, з іншими людьми, з іншими способами і методами, з іншими цілями і принципами, з іншими симпатіями і переконаннями та з іншими головами й іншими серцями. І підкреслив у вступній статті, що "Ворлд" стає органом, який завжди боротиметься за поступ і реформи, ніколи не належатиме до жадної партії, завжди виступатиме проти упривілейованих класів і грабників громадського добра, завжди відноситиметься з симпатією до бідних, завжди добитиме про загальне добро, ніколи не задовольниться тільки передаванням новин, а завжди останеться незалежним аж до драстичності та ніколи не боїтиметься виступати проти зла, без огляду на те, чи воно походить від грабників батіг чи грабників бідності".

"Працюючись за "Ворлдом", ньюйоркські часописи підносили, що отсе перестав виходити "чемпіон лібералізму і свободи думки", вірний викладач ідей Томаса Джефферсона. Пишуть, що не стало чимона, а без нього, "стануться біднішими не тільки Нью-Йорк, але й цілий край". А разом з тим підкреслюють трагедію тих, для котрих часопис був цілою життя, котрі присвятили йому десятки літ мозольної праці, свої сили, свій мозок, енергію і запал. А дотого додають ще й те, що 2,867 людей опинилися на вулиці без заняття і попрашались з газетою пером свого редактора в такий спосіб, що передали свій часописний "меч" тим, котрі продовжували мріяти й ідеї, що їх голосив часопис, якого судба вже зістала запечатана.

I. Біліноса.

ІОНО КАС

На шестому році Івас був, каже, паспунком. Пас пунку. Права, ті гуси буд чужі. Івас навіть не пригадує собі, що його батько колись був тримав гуси. Той де й так тримав, коли сам він же в містечку в обсерватор старенької хатині, а землі в них усього маленького городець і той, кажуть, належить до Гіда Жирша. А тепер уже й батка він не має. Де його батько — Івас добре не знає. Пригадує лише собі, що той був дуже хмарний і дощовий день, як він з мішком на плечах виходив з хати. Той той Івас сидів біля вікна на лаві, пригадує собі, як він боязко розглядався тоді по хаті, як відявлявся у великій каті воді, що стікла по шибках на приспу, або як вони, наже живи, втякали кризь лави шибки та витікали на хату. Бувало в такі дні він сам свої забавки: стіле на вікошках на лаві, притисне пальчик до мочки шибки та довго тисне про сої. Зліз пальчик добувався спіній звуки, а йому здавалося, що він слухав в тому скреготі найліпшої музики. Та того памятного дня, як усі сумали так робити: бачив, як усі сумали, бачив, бачив старанно зважував, хлипаючи чогось плакала мати, тримаючи на колінах його маленького брати-

ка. Пригадував собі Івас, як увійшов той в хату кілька років і дядько Івас прожовкати між собою говорили, що треба їхати кудись дуже далеко, то що там можуть навіть убити батка й кожного просяв Бога, щоб батка бодий батком живим вернувся у хату. Не розумів добре Івас, що це все значило, одначе відчувував у грудях, наче хто його серденько стискав кілками. Коли батко став із усіма прощатися, а нехенька голосно плакати, Івас зісковзів з лави, скопився за полу баткового опанача та гірненько став плакати, задригався, аж у горлі потім болюло його. Він відчував, що прикладюючи якесь страшне та величезне горе. Обняв тоді його батечко в себе на руках, пошлував у голівку, перецестив, потім, закинувши на плечі мішок і, проведоючий всім, вийшов за двері. Від того дня Івас не бачив уже більше свого батка.

Ніхто більше вже не приносить йому з базару гостинців: ні булбуків, ні цукорків. Лишився Івас у хаті один з нехенькою і маленьким братчиком, та нехеньку він не так дуже любить як батка. Чув, як говорили, що ця мати не в його, справляв нехенька та що він їм, даремно хліб їсть, а хісна з та Івасів від тих слів було не

БЕЗ ЗУПИНОК
(Кореспонденція зі Львова)

(Докончання)

Якби там не було, якби там хмари над нами не загущувалися, життя не знало зупинки. Ідемо даліше повільним вправді, але невинним ходом вперед. Багато в нас же галузей лежить обломком. Недостатку капіталу старіється заступити кооперація. Це, очевидно, не може відбуватися американським темпом. Там одні, або кілька богачів — зодолать капітал більший, як у нас ціла кооперація разом. Але в нас і купушка сила і за потребування менше. Коли сео в нас до високої міри скопироване й зложено розмірно за короткий час такі капітали зі своїх годоходів, що ми ні не маємо, що й не мріяли, то місто дімає під кожним оглядом. За винятком Львова рідко де за примічується в місті українське життя. Міський спосіб життя деморалізує мешканців, даючи легкий заробіток у деяких класах (ярмарки, торги, виступи тощо). Велика скількість шників, обличених на привабу публіки — теж робить своє. Мішани мають де зайіти й не відчують так дуже моральної потреби організації, як селяни. В останніх чинили кооперативні чинили звертали й на це увагу. Дня 2. лютого відбувся на заклад старі кооператив. На привід теперішнього міністра Торговлі у Львові перший зібрав місних кооперативів. Бо деж-то: одна сема в 250 крапів. Друга річ, що тим чимістак західно-українських земель, себто 14%, то є 1 мільон. Вони спотребовують річно за мільярда золотих товару, а з того торгу українська кооперація всього 10 мільонів золотих. Коли в селах є поперех 3,000 кооператив, то міста ма-заселив 87 з невеликим закладом капіталом (пересічно по 7 зол. на члена). Тому кожний суспільний діяч мусить повитати започаткування систематичної міської кооперації, об'єднуючи її в ідейному центрі західно-української операції, Ревізійному Союзі У Кооператив і в Народній Торговлі. Колиб удалося розрухати міську українську масу, то вона сама могла би це богато творити нових варіантів праці, мглаб організувати виробництво. Торговля й виробництво відлягли міську лю-

дин з ворів нашого латя, за хопить, це в'язковий. Не дивимось не тільки той, що його не в'язує, але й той, що його в'язує. Головним речником тактичного розв'язання в нас кже товариство "Відродження". Воно мало чинили успіх у своїй діяльності. На 487 ласісцитів проти кореш, переведених у Польщу за час від 1920 до кінця 1930 року, пришло на Галичину 405, на зах. Галичину 77, а на решту Польщі всього 5. Ця велика кількість пласісцитів, з якої уряд і половина не потвердив, дала заклад старі кооператив. На привід теперішнього міністра Торговлі у Львові перший зібрав місних кооперативів. Бо деж-то: одна сема в 250 крапів. Друга річ, що тим чимістак західно-українських земель, себто 14%, то є 1 мільон. Вони спотребовують річно за мільярда золотих товару, а з того торгу українська кооперація всього 10 мільонів золотих. Коли в селах є поперех 3,000 кооператив, то міста ма-заселив 87 з невеликим закладом капіталом (пересічно по 7 зол. на члена). Тому кожний суспільний діяч мусить повитати започаткування систематичної міської кооперації, об'єднуючи її в ідейному центрі західно-української операції, Ревізійному Союзі У Кооператив і в Народній Торговлі. Колиб удалося розрухати міську українську масу, то вона сама могла би це богато творити нових варіантів праці, мглаб організувати виробництво. Торговля й виробництво відлягли міську лю-

давніше іншу, свою, правдиву мерку, одначе та нехенька першла, як він іще був маленьким. Що це все означало, Івас добре не знав, лише спостеріг, що маленького братчика ця друга мати більше любила, ніж його. Часто навіть бувало, що вона навіть дуже болюче біла його, а вже сварити, то все на нього сварила... При спогадах усього того дуже жаль стало Івасу батка, та де він тепер і коли вернеться додому, про те навіть божевні спитати матері. Бачив бачив, як мати держала на плечах малого його братчика і нерас його хитросі побути в за воріт на нього, щоб він вийшов і не привітавши поцілував дядька в руку. Незакомий з усіх боків оточув Іваса, похитав головою таї каже: — Чи не замалий лише буд?

Потім набів люльку, потюно, закури, пущив дим і наче сам до себе каже: — Ну, дуси пасті й так би було добрий. Скільки він хотів би за нього? Чу Івас, як дядько став з матір'ю торгуватися, як мати просила, щоб додав боляй кошків барабай. Бачив, як дядько дав матері лавперовий грик і вже зрозумів, що мусить бути в тій хаті з тим чоловіком. — Ну, збирайся, поїдемо, — каже дядько — не бієся, бачи, навіть хліба не стає в хаті; ма-добре тебе доглядати: тричі треба комунабельно віддати на тебе різніми сітками й один пастишка, коли ти згодиться раз істи давати.

Коли не сказав, засміявся, та Івасів від тих слів було не до сміху. І це йати просила того дядька, щоб він добре держав у руках Іваса, щоб лозини на нього не жалі, коли слухати не буде, стане збиткувати. Хоч дома й не добре було в Івасів сидіти на печі, всеж таки зі слозами вийшов з хати та це сумніе йому стало.

Одначе домилявся би той, хто, слідячи наше життя здалека, думав би, що ми можемо й уміємо тільки матеріальні добра організувати.

Дня 29. січня ц. р. відбулися конституційні загальні збори нової установи, Т-ва Прихильників Мистецтва, якого годо довою став о. мітра Ол. Базюк. Відкрита 23. січня ц. р. крамниця Українського Народного Мистецтва (що іншого від попереднього) уладила від 10 до 12 лютого виставу народних виробів, щоб показати спосіб примінення народного мистецтва до предметів домашніх виробів. У залах музею Н. Т-ва ім. Шевченка розкинуто стільки краси з різних околиць Східної України, що не знали, на що приглядатися. Навіть чужинці замітали, що кожний, хто хоче втекти дома від фабричних шмалів, повинен звернути увагу на українські мистецькі вироби.

Наукове Товариство ім. Шевченка, одинок наукова установка в Галичині, відбула свої загальні збори 28. грудня 1930, на яких обрано головою товариства д-ра Кирила Студинського, академіка УАН в Києві. Вибір був малочисно неодлудний. Але частина громадянства, особливо молодого, неприхильно настроєна проти особи д-ра Студинського (якого свого часу українські студенти навіть чинно незважали), домагається його усунення. Одначе не виглядає, щоб це

грозило якоюсь кризою, а потуюмо це для реєстрації фактів.

Недавно гостював у Львові український театр ім. Тобієвича, який доказав, що при всіх злиднях, при всіх затіках на нас — не завермили в нас артистичні цінності.

Те саме доказав вечір чеської пісні, який уладили дня 6. лютого ц. р. співацькі товариства: "Сурма" (мужеський хор) і "Бони" (мішаний хор). В битком набитій залі поділялися дивиської України богатство веселої чеської народної пісні. Вечір пройшов від високого артистичного вартістю. Мав він безперечно багато й політичного значіння. Присутній на концерті чеський колектив відзначив дрігента "Сурми" (Охримовича) великим лавровим вінком з чеськими стріжками.

Пома тим — "Рідна Школа" видає правильно кожного місяця одну книжку Загальної Української Енциклопедії, доведеної до початків букви "Г". Вийшло вже 8-тих цінних книжок, які мають разом 1023 сторінок. З нагоди ювілею 50-ліття "Рідної Школи" друкується обширна праця б. делегата в Америці, Льва Ясінчука, з численними ілюстраціями. З той самої нагоди й зачисленні підготовка праця для влаштування у Львові великого Свята Молоді шкіл, "Рідної Школи" з цілого року, підготовка до загальної шкільної вистави "Рідної Школи".

На нараді висловлено голоси промоводів, зокрема поетів, д-ров Дм. Левицького (співдоту в тюрмі) та дотрочу партійному промоводів й Парламентарій Репрезентативні цновати в напрямі консолідації національних сил, а часення — витрепати на позиціях.

Коли всім членам української нації було присвячено найвища мета, до якої приуємо, коли дрібничкові справи не заземнять той мети, то можна надіятися, що консолідація можлива. Тоді й велика частина національної нерпії піде на розбудову.

ВСТУПАЙТЕ ГРОМАДНО В ЧЛЕНИ
УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗУ.
НЕ ЗАБУВАЙТЕ ЗА СИРОТИНЕЦЬ-ЗАХИСТ
УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗУ.

В КОЖДІ УКРАЇНСЬКІ ХАТІ ПОВИНЕН
НАХОДИТИСЬ ЧАСОПИС "СВОБОДА".

пасуть, денде за корчами й зрозумів укриті Івасів думки. — Лише уважай, як я тебе везтиму, щоб ти мені цілу дорігу співав. На Івасівім лінці з'явилися велика радість. Кинув пасти гуси та виліз на віз. — Ну, співай, — каже Антін і ладив коня батогом. По ямбах тріска піднікала, оббивало бокси співаків, одначе він, наче не відчував, що з усієї сили співав пісні.

— Де ти такого співака знадоб? — питалися в селі сусіди. — В полі! — відповідав Антін. — Маю з ним угоду: я його буду підвозити, а він мені буде пісні співати. Всім селянам з тієї відзнаки. Всім сподобався наш малий співак. Кожен із порожнім просяв Іваса на віз та казав йому пісень співати. По всьому селі розлягалися діточі голоси.

— Чи не Шкешавського не пастишка ти возиш? — спитався якийсь господар із повір'я. — А невжеж? — була відповідь.

— Гляньте, он, як запрягли до співи біду дитину — казуть зустрічній жінці та боляють в оцінці хлопці. — Бо-жарі! Не був би не сирітка — кожен каже. Одначе Івас усього той час був веселий та задоволений, як ніколи; від ранку до вечора все підлідаєся, скільки заголоно пісень співав. Тресе його віз, кола в грудях і коло печі-

